

מדד השלום מרץ 2020

- בהתייחס למשבר הקורונה, מרבית הציבור הישראלי סבור שמדינת ישראל נערכה ביעילות להתמודדות עימו, אם כי הערכה זו רווחת יותר בקרב ערבים ובקרב יהודים מצביעי ימין.
- מרבית הציבור הישראלי מביע אמון בצעדים החריפים שנקטו ביחס להתמודדות עם המשבר, וביניהם איסור על יציאה מהבית, סגירת מקומות העבודה ובתי המשפט, ומעקב דיגיטלי של שירותי הביטחון אחרי חולים. עם זאת, סגירת בתי המשפט אינה זוכה לאמון בקרב יהודים מצביעי מרכז ושמאל.
- בעוד שמשרד הבריאות זוכה לאמון בקרב כלל הציבור ביחס להתמודדותו עם משבר הקורונה, האמון בנתניהו ובגנץ נחלק בהתאם לעמדות פוליטיות. משרד האוצר זוכה אף הוא באמון, אם כי הוא נמוך יותר בקרב יהודים מצביעי מרכז ושמאל.
- רוב בקרב כלל הציבור הישראלי תומך בהצעות החוק שמבקשות למנוע מנאשם בפלילים לכהן כראש ממשלה, ולהגביל את כהונתו של ראש הממשלה לשתי קדנציות.
- האפשרות של ממשלת אחדות היא האפשרות המועדפת על מרבית הציבור, וזאת עוד לפני שגנץ הביע נכונות להצטרף לממשלת אחדות עם נתניהו.
- מבחינת תפיסות לגבי הרצוי והמצוי ביחס לסיום הסכסוך עם הפלסטינים, כמעט ולא חלו שינויים בתפיסותיו של הציבור הישראלי לעומת מדד השלום הקודם, שנערך לפני חמישה חודשים. פתרון שתי המדינות הוא המועדף מבין האפשרויות שהוצגו, בעוד שהסטטוס-קוו נתפס כפתרון הצפוי בשכיחות הגבוהה ביותר.

פרופ' אפי יער וד"ר נמרוד רוזלר

הנושא שעמד – ועדיין ממשיך לעמוד - במרכז תשומת הלב של הציבור הישראלי בשבועות האחרונים הוא התפשטות נגיף הקורונה, ומטבע הדברים הוקדש לו החודש עיקר הדיון של מדד השלום. כמוכן כן, בחנו את עמדות הציבור כלפי שתי הצעות חקיקה שהועלו לאחרונה – חוק שימנע מנאשם בפלילים לכהן כראש ממשלה וחוק שיגביל ראש ממשלה לשתי תקופות כהונה. בחלקו האחרון של הטור חזרנו ובחנו סוגיות מרכזיות בנושא הסכסוך הישראלי-פלסטיני.

היערכות המדינה לנגיף הקורונה: לשאלה "האם אתה מסכים/ה או לא מסכים/ה שמדינת ישראל נערכה ביעילות להתמודדות עם משבר הקורונה?" השיבו 60% מהציבור היהודי כי הם מסכימים מאוד (17.5%) או די מסכימים (42.5%), שעה ש 35% ענו שהם די לא מסכימים (22%) או לגמרי לא מסכימים (13%), ו 5% לא ידעו. כלומר רוב הציבור בדעה שהמדינה התמודדה עם המשבר ביעילות, אם כי מיעוט לא מבוטל גורס ההיפך מכך. **תשובות כמעט זהות תקבלו גם מהציבור הישראלי ערבי (62% ו 30% בהתאמה).** כאשר בוחנים את התפלגות התשובות בקרב הציבור היהודי לפי הצבעה, ניכרים הבדלים משמעותיים: בעוד שבקרב מצביעי ימין 72% סוברים שישראל נערכה ביעילות להתמודדות עם משבר הקורונה, בקרב מצביעי מרכז רק 41% גורסים כך, ו-34% בלבד מקרב מצביעי השמאל. לעומת זאת, 63% ממצביעי השמאל אינם מסכימים עם הטענה שישראל נערכה ביעילות, וכך גם 57% ממצביעי המרכז ו-20% ממצביעי הימין. בנוסף על-כך, ישנם הבדלים לא-מבוטלים לפי קבוצות גיל, כאשר 64% מהצעירים עד גיל 35 סוברים שישראל נערכה ביעילות, 61% בקרב גילאי הביניים 35-54, אך רק 51% בקרב קבוצת הגיל הבוגרת של בני 55 ומעלה. כלומר, לצד חוסר אמון מובהק של מצביעי מפלגות האופוזיציה הנוכחית בהיערכות של המדינה לקורונה, ניכר גם חוסר אמון מסוים בקרב קבוצת הגיל שנמצאת בסיכון הגבוה ביותר להיפגע מהנגיף.

אמון בהכרחיות הצעדים שנקטו על ידי הממשלה לצורך ההתמודדות עם משבר הקורונה:

- א. איסור על יציאה מהבית מלבד במקרים הכרחיים: רוב מכריע (85%) בקרב היהודים מאמין שצעד זה היה הכרחי, שעה שמיעוט זעיר (12%) אינו סבור כך. **עמדות הציבור הערבי** בשאלה זו זהות לאלו של הציבור היהודי (83%). בקרב הציבור היהודי, כמעט ואין הבדלים בין מצביעי ימין ומרכז במידת האמון לגבי ההחלטה על צעד זה (89% לעומת 85%), בעוד שהאמון בקרב מצביעי שמאל נמוך יותר (59%), וזאת לעומת 9%, 12%, ו-41% בהתאמה, שאינם מביעים אמון בצעד זה.
- ב. מעקב של שירותי הביטחון אחרי חולי קורונה באמצעות הטלפון הסלולרי שלהם: בקרב הציבור היהודי, מאמין – 74%; לא מאמין – 22%. **בקרבי הציבור הערבי** 80% נותנים אמון בצעד זה, שעה שרק 22% אינם נותנים. כלומר הציבור הערבי תומך מעט יותר במעקב של שירותי הביטחון מאשר הציבור היהודי. בקרב הציבור היהודי, ניכרים הבדלים משמעותיים לפי אידיאולוגיה פוליטית, כאשר 90% ממצביעי הימין מאמינים בנחיצות המעקב, לעומת 58% ממצביעי המרכז, ורק 38% ממצביעי השמאל; זאת לעומת 7%, 37%, ו-63% בהתאמה שאינם מאמינים שצעד זה הכרחי.
- ג. סגירת עסקים ומקומות עבודה מלבד אלו המוגדרים חיוניים: מאמין – 83%; לא מאמין – 14%. **בציבור הערבי** – 85% ו-7%, בהתאמה. בקרב הציבור היהודי, ניכרים הבדלים לפי אידיאולוגיה פוליטית, כאשר 89% ממצביעי הימין מאמינים בהכרח של צעד זה, 79% ממצביעי המרכז, ו-63% ממצביעי השמאל (9%, 18% ו-38% בהתאמה אינם מאמינים).
- ד. סגירת בתי המשפט למעט מקרי חרום: מאמין מאוד או די מאמין – 61%. די לא מאמין או לא כל כך מאמין – 35%. **בציבור הערבי**, 74% ו-17%, בהתאמה. מידת האמון בצעד זה בקרב הציבור היהודי משקפת במידה רבה את הנטייה הפוליטית, כאשר 81% ממצביעי הימין הביעו בו אמון, לעומת 38% ממצביעי המרכז ורק 13% ממצביעי השמאל (15%, 60% ו-88% בהתאמה הביעו אי-אמון). ניכר אם כן, שצעד זה, עליו הכריז שר המשפטים, נתפס בשונה משאר הצעדים עליהם שאלנו, כמעשה מפלג מבחינה פוליטית, עם מידת אמון הנובעת ישירות משיקולים פוליטיים ולא משיקולים של דאגה לבריאות הציבור. אינדיקטור נוסף לכך הוא ההבדל לפי קבוצות גיל: בעוד ששלושת הצעדים האחרים זוכים לאמון בקרב מרבית המשיבים בכל קבוצות הגיל, סגירת בתי המשפט אינו זוכה לאמון דומה. בעוד ש-67% מהמשיבים עד גילאי 55 מביעים אמון בצעד זה, רק 41% בקרב המשיבים מעל גיל 55 מביעים בו אמון (לעומת 28% ו-56% בהתאמה שאינם מביעים בו אמון).

אמון באישים ובמוסדות על כך שהם פועלים בתקופת זו בצורה מקצועית וללא שיקולים זרים:

- א. **בנימין נתניהו: יהודים:** 60% מאמינים, 35% לא מאמינים, ו-5% לא יודעים. **ערבים:** 33% מאמינים, 51% לא מאמינים, 16% לא יודעים.
- ב. **בני גנץ: יהודים:** 38% מאמינים, 52% לא מאמינים, 10% לא יודעים. **ערבים:** 53% מאמינים, 25% לא מאמינים, 22% לא יודעים.
- ג. **משרד הבריאות: יהודים:** 83% מאמינים, 13% לא מאמינים, 4% לא יודעים. **ערבים:** 76% מאמינים, 14% לא מאמינים, לא יודעים – 11%.
- ד. **משרד האוצר: יהודים:** 69% מאמינים, 25% לא מאמינים, 6% לא יודעים. **ערבים:** 58% מאמינים, 29% לא מאמינים, 13% לא יודעים.

כצפוי, התשובות על מידת האמון בנתניהו ובגנץ נחלקות בקרב הציבור היהודי לפי אידיאולוגיה פוליטית, כאשר 88% בקרב מצביעי הימין מאמינים לנתניהו לעומת 26% ממצביעי המרכז ו-9% ממצביעי השמאל, בעוד שרק 15% ממצביעי הימין מאמינים לגנץ לעומת כ-70% ממצביעי המרכז והשמאל. בעוד שמשרד הבריאות זוכה לאמון בקרב כלל הציבור, משרד האוצר זוכה לאמון בקרב 80% ממצביעי הימין, אך רק 55% ממצביעי המרכז ו-47% ממצביעי השמאל.

The International MA Program in Conflict Resolution and Mediation

The Gershon H. Gordon
Faculty of Social Sciences
Tel Aviv University

איזה ממשלה רצוי שתקום כעת: למרות שרוב הציבור נוטה להיות שבע רצון מהתמודדות המדינה עם משבר הקורונה, מסתבר שהוא חלוק בדעותיו ביחס להרכב הממשלה שהיה רוצה שתקום כעת. אמנם הממשלה העדיפה ביותר היא ממשלת אחדות בראשות נתניהו, אך שיעור התומכים בה הוא 33% בלבד, כאשר שאר ההעדפות מתחלקות בשיעורים זהים (18% כל אחת) בין ממשלת אחדות בראשות גנץ וממשלת ימין-חרדים בראשות נתניהו ובתמיכת ישראל ביתנו, ובסמוך להן ממשלת אחדות עם רוטציה (16%). בפער ניכר אחריהן (10%) ניתנת העדפה לממשלת מרכז-שמאל בראשות גנץ ובתמיכת ישראל ביתנו והרשימה המשותפת. בסה"כ, כ 50% מעדיפים ממשלה בראשות נתניהו, 28% מעדיפים ממשלה בראשות גנץ, 16% מעדיפים ממשלת אחדות עם רוטציה, ו 6% לא יודעים. **כצפוי, סדר העדפות בציבור הערבי שונה בתכלית, כאשר רוב ברור בתוכו (54%) מעדיף ממשלת מרכז-שמאל בראשות גנץ ובתמיכת ישראל ביתנו והרשימה המשותפת. כמו כן 14% מעדיפים ממשלת אחדות בראשות גנץ.** שאר העדפות זוכות באחוזים בודדים. כאשר בוחנים את ההעדפות בקרב הציבור היהודי לפי הצבעה, כמחצית ממצביעי הימין מעדיפים ממשלת אחדות בראשות נתניהו (52%), כמחצית ממצביעי המרכז מעדיפים ממשלת אחדות בראשות גנץ (48%), ורוב ברור בקרב מצביעי השמאל מעדיף ממשלת מרכז-שמאל בראשות גנץ (69%).

עמדות כלפי שתי הצעות הנוגעות לכהונתו של ראש הממשלה:

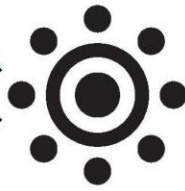
- א. חוק שימנע מנאשם בפלילים לכהן כראש ממשלה. יהודים:** בעד – 62%; נגד – 25%; לא יודעים – 13%. **ערבים:** בעד – 74%, נגד – 8%; לא יודעים – 18%. מעניין לציין, שבקרב היהודים, מצביעי הימין נחלקו כמעט שווה בשווה בין התומכים בחוק (39%) למתנגדים אליו (41%).
- ב. חוק שיגביל ראש ממשלה לשתי תקופות כהונה (8 שנים בסך-הכול). יהודים:** בעד- 63%, נגד – 29%, לא יודעים – 8%. **ערבים:** בעד - 61%; נגד – 18%; לא יודעים – 21%. גם לגבי חוק זה, ישנו מיעוט ניכר (41%) בקרב היהודים מצביעי ימין שתומכים בו (לעומת 49% שמתנגדים).

כפי שניתן לראות, רוב ניכר בציבור היהודי והערבי גם יחד תומך בשתי הצעות החוק. ניכר אם כן, שהציבור עורך הפרדה בין מידת האמון שהוא רוכש לנתניהו על תפקודו בשעת משבר הקורונה, לבין תפיסתו לגבי טוהר המידות הנדרש מראש ממשלה ברמת החקיקה.

הסכסוך הישראלי-פלסטיני

משא ומתן בין ישראל לרשות הפלסטינית: כשם שמצאנו בעקביות בעבר, רוב הציבור היהודי (54%) תומך בניהול מו"מ לשלום בין ישראל לפלסטינים, שעה שרק מיעוט קטן (26%) מאמין שהוא יוביל בשנים הקרובות לשלום בינה לבין הפלסטינים. בקרב הערבים רוב גדול מאוד (77%) תומך בניהול מו"מ, ובהשוואה ליהודים מיעוט גדול הרבה יותר בקרבם (44%) מאמינים שהמו"מ יוביל לשלום עם ישראל.

עמדות כלפי פתרונות אפשריים לסכסוך הישראלי-פלסטיני: כבעבר, אף אחד מהפתרונות שהוצגו אינו זוכה בתמיכה של רוב מוחלט בציבור היהודי, כאשר הפתרון המקובל ביותר – הקמת מדינה פלסטינית עצמאית לצד מדינת ישראל זוכה בתמיכה של 45% (שוב כבעבר), ואחריו בסדר יורד, המשך המצב הקיים (31%), סיפוח השטחים והקמת מדינה תחת שלטון ישראלי עם זכויות מצומצמות לפלסטינים (28%), והקמת מדינה דו-לאומית עם שוויון זכויות מלא לפלסטינים (12%). כצפוי, בקרב הערבים מתקבלת תמונה שונה לחלוטין של העדפות. כאשר הפתרון המועדף ביותר - הקמת מדינה פלסטינית עצמאית לצד מדינת ישראל – זוכה בתמיכה של 60%, ומעט אחריו (56%) הפתרון של הקמת מדינה דו-לאומית בין הירדן לישראל עם שוויון זכויות מלא ליהודים ולפלסטינים. כלומר, לשני פתרונות אלה יש תמיכה של רוב מוחלט בציבור הערבי. בפער ניכר אחריהם ניצבים

The International MA Program in Conflict Resolution and Mediation

The Gershon H. Gordon
Faculty of Social Sciences
Tel Aviv University

שני הפתרונות של המשך המצב הקיים (18%) וסיפוח השטחים תוך הקמת מדינה אחת תחת שלטון ישראלי עם זכויות מצומצמות לפלסטינים (27%).

לאיזה מהפתרונות הללו אתה מאמין שיש סיכוי הכי גבוה להתממש בעתיד הנראה לעין? יהודים: קרוב למחצית (47%) מאמינים שהמצב הקיים יימשך, ואחריו בפער ניכר, ניצבים הפתרונות הבאים: הקמת מדינה פלסטינית עצמאית לצד ישראל – 21%, סיפוח השטחים עם זכויות מצומצמות לפלסטינים – 15%, והקמת מדינה דו-לאומית בין הירדן לים עם שוויון זכויות מלא לפלסטינים – 3%. לא יודע – 14%. **ערבים:** המשך המצב הקיים – 28%, הקמת מדינה פלסטינית עצמאית לצד ישראל – 24.5%, הקמת מדינה דו-לאומית בין הירדן לים עם שוויון זכויות מלא לפלסטינים – 14%, סיפוח השטחים והקמת מדינה אחת תחת שלטון ישראל עם זכויות מצומצמות לפלסטינים (5%). לא יודע – 28%.

הממצאים מצביעים על הבדל ניכר בין התפיסות של הציבור היהודי והערבי. שעה שבקרב היהודים שיעור המאמינים שהמצב הקיים יימשך (קרוב למחצית) גבוה בפער ניכר משאר הפתרונות, בציבור הערבי קיים פיזור רב בין ההערכות של הפתרונות העשויים להתממש בעתיד הנראה לעין. כמו כן, שיעור הלא יודעים/מסרבים בתוכם (כ 28%) גבוה פי 2 מהשיעור המקביל בקרב היהודים. במילים אחרות, ציבור הערבי שוררת אי-ודאות רבה ביחס לעתיד הסכסוך הישראלי-פלסטיני.

מדד המשא-ומתן:

מדגם כללי: 46.6 (עליה של 1.1 נקודות לעומת המדד הקודם)

מדגם יהודים: 42.8 (עליה של 0.3 נקודות לעומת המדד הקודם)

מדד המשא-ומתן מחושב באמצעות שקלול של שתי שאלות: מידת התמיכה במשא-ומתן עם הרשות הפלסטינית, ומידת האמונה שמשא-ומתן עם הרשות יוביל לשלום בשנים הקרובות.

מדד השלום נערך על-ידי התכנית הבינלאומית ליישוב סכסוכים וגישור באוניברסיטת תל אביב. הסקר נערך באינטרנט על-ידי חברת iPanel בתאריכים 19-22 במרץ 2020, בקרב 605 מרואיינים, המהווים מדגם ארצי מייצג של כלל האוכלוסייה הבוגרת (גילאי 18 ומעלה) בישראל. טעות הדגימה המרבית לכלל המדגם - $\pm 4.1\%$ ברמת בטחון של 95%.

The International MA Program in Conflict Resolution and Mediation

The Gershon H. Gordon
Faculty of Social Sciences
Tel Aviv University

תרשים החודש: האם אתה מסכים/ה או לא מסכים/ה שמדינת ישראל נערכה ביעילות להתמודדות עם משבר הקורונה?

